

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

53-2

BRNO 2012

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 53
Volume 53

Číslo 2
Issue 2

Předseda redakční rady Head of editorial board	Pavel Kouřil
Redakční rada	Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski, Alexander Ruttkay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik
Odpovědný redaktor Editor in chief	Petr Škrdla
Výkonná redakce Assistant Editors	Jiří Juchelka, Soňa Klanicová, Šárka Krupičková, Olga Lečbychová, Ladislav Nejman, Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela
Technická redakce, sazba Executive Editors, Typography	Alice Del Maschio
Software Software	Adobe InDesign CS5
Fotografie na obálce Cover Photography	Mikulčice-Valy. Vědérko nalezené v jednom z říčních ramen (viz obr. 5. na str. 28)
Adresa redakce Address	Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. Královopolská 147 612 00 Brno IČ: 68081758 E-mail: pv@arub.cz Internet: http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html
Tisk Print	Azu design s.r.o. Bayerova 805/40 602 00 Brno

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně

Vydáno v Brně roku 2012

Náklad 400 ks

Časopis je na seznamu neinpaktovaných recenzovaných periodik vydávaných v ČR.

Copyright ©2012 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors.

že se jedná o materiál získaný při hloubení příkopu. Jiná evidence o těžbě stavebního kamene nebyla zatím nalezena. Lokální slepence mají hrubě valounovitý až balvanitý charakter, který neumožňuje symetrické lámání této horniny. To by mohlo být i důvodem vysokého zastoupení pálených cihel ve stavebním materiálu, které bylo opakovaně indikováno již dříve (Unger 1967; Plaček, Procházka 1993, 201; Doležel 1999, 179; Kovář 2007, 505).

V návaznosti na průzkum stavebního materiálu byl sledován také rozsah a průběh kulturní vrstvy. Mimo vyhodnocení artefaktů získaných povrchovým průzkumem tak autoři uvažují i o detailnější dokumentaci kulturní vrstvy půdními vrty a detailním zaměřením povrchu totální stanicí.

Poslední důležitou událostí za rok 2011 byla tragická smrt popularizátora hradu a koordinátora projektu Panství vildenberské Mgr. Aleše Tinky (Kovář 2012), jemuž autoři tento příspěvek připisují.

Josef J. Kovář, Jan Petřík, Lenka Macháňová

Literatura

- Doležel, J. 1999:** Pozořice (okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů* 41, 179–180.
- Endlicherová, M., Kovář, J., Macháňová, L. 2009:** Pozořice (okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů* 50, 426.
- Kovář, J. 2007:** Pozořice (okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů* 48, 505.
- Kovář, J. 2012:** Vzpomínka na Mgr. Aleše Tinku (1968–2011). *Vlastivědný věstník moravský* 64/1, 80–81.
- Kovář, J., Macháňová, L., Endlicherová, M. 2011:** Analýza archeologických nálezů z nelegálního výkopu cisterny na hradě Vildenberk u Pozořic (okr. Brno-venkov). *Acta Musei Moraviae, sci. soc.* XCVI/2, 61–6.
- Plaček, M. 2011:** Moravské hrady za králů „cizinců“ 1306–1346. *Jižní Morava* 47, sv. 50, 21–39.
- Plaček, M., Procházka, R. 1993:** Hrad Vildenberk – zrod a zánik jednoho dominia. In: T. Durdík (ed.): *Castellologica bohemica* 3. Praha: Archeologický ústav AV ČR, Praha, 201–10.
- Unger, J. 1967:** *Vildenberk u Viničných Šumic*. Rkp. nepublikovaného záznamu o návštěvě hradu z 24. 11. 1967. Uloženo v archivu prof. J. Ungera, Brno.

Resumé

Pozořice (Brno-venkov district), Vildenberk Castle. Middle Ages (14th century). Castle. Surface collection.

PROSTĚJOV (OKR. PROSTĚJOV)

„Pernštejský zámek“. Novověk. Zámek. Záchran-
ný výzkum.

Cílem archeologického dohledu, který byl vyvolán sanací obvodového zdiva a snižováním terénu pro vstup-

ní koridor do zámeckého sklepa podél jižní a západní strany nádvoří zámku, bylo získání nových informací o stavebním vývoji jedné z nejvýznamnějších architektonických památek města Prostějova. Přes poměrně značné množství historických písemných pramenů a výsledky stavebně historických průzkumů jsme až dosud postrádali informace například o podobě renesančních arkád. Některé detaily pozorované v omítce a zdivu naznačovaly, že arkády lemovaly nádvoří ve třech výškových rovinách. Jejich existenci podél jižní, západní a severní strany nádvoří potvrdily nově odkryté základové patky (obr. 61). Hloubka založení základových patek arkád na jižní a částečně i na západní straně se pohybovala kolem 1,7 m od současné úrovně nádvoří. Při severozápadním rohu, kde byly zapuštěny do dna zasypaného hradebního příkopu, dosahovala 3 m. Na východním profilu výkopu v severozápadním rohu nádvoří se vyrýsovala výplň staršího hrotitého, pravděpodobně hradebního příkopu, porušená mladším zásahem, jehož jižní stěna měla směrem k severu diagonálně sestupný charakter. Je pravděpodobné, že se jednalo o mladší hradební příkop, zasypaný až v souvislosti se stavbou zámku. Nezpevněné podloží, které sedimenty uvnitř příkopu jistě představovaly, vedlo stavebníky k tomu, že západní část severního křídla založili na odlehčovacím klenebním oblouku. V podsklepené východní části severního křídla bylo pro stavbu suterénu využito právě zářezu téhož příkopu. Na základě zbytku bosovaného portálu uvnitř vstupního portálu se můžeme domnívat, že přízemí arkád bylo provedeno z bosovaných kvádrů a další dvě patra ze subtilních válcovitých dřívků, tedy obdobně jako na zámku v Litomyšli. Nalezené kuželkové balustry jsou další důležitou indicíí, odhalující jeden z podstatných detailů podoby někdejších arkád.

Vedle základových patek, označených jako K 900, byly odkryty reliktů zdi, signovaných jako K 901, K 902 a K 903. Zatímco dvě posledně jmenované nepochybně souvisely s arkádami, interpretace struktury K 901 je nejasná. Nelze však vyloučit, že se jedná o zbytek parkánové zdi, související s některým z nově objevených hradebních příkopů.

Miroslav Šmid

Resumé

Prostějov (Bez. Prostějov). Neuzeit. Schloss. Rettungsgrabung.

PROSTĚJOV (OKR. PROSTĚJOV)

Koželuhova ulice, parc. č. 126/3, 126/4. Středověk,
novověk. Město. Záchraný výzkum.

Výzkum realizovaný v první polovině měsíce října na původně dvou středověkých parcelách přinesl poznatky o osídlení místa v průběhu posledních osmi staletí. Nejstarší doklady o lidských aktivitách v tomto místě sahají do 13. století, kdy zkoumaná plocha tvořila hospodářské zázemí sídel rozmístěných podél východní strany dnešní-

ho Žižkova náměstí – dřívější Selské ulice, kterýžto název je považován za jedno z vodítek při lokalizaci někdejších Prostějovic, jež splynuly s pozdější německou kolonizační osadou (Grůzová 2000, 53). Charakter hospodářského zázemí si místo podrželo až do sklonku 15. století, o čemž svědčí materiál vyzvednutý z mělkých kanálů, odvádějících dešťovou a splaškovou vodu, ale také báze kůlových jamek, běžících sice cikcakovitě, ale v řadě, od západu k východu a dělicích zkoumanou plochu na dvě části. Teprve na přelomu 15. a 16. století je patrná změna charakteru osídlení, které i v těchto dříve jen sporadicky využívaných místech nabývá městského charakteru. Není pochyb o tom, že souvisí s usazováním Židů, vyhnaných roku 1454 z Olomouce (viz např. Dokoupilová 1995), po obvodě původní historické zástavby.

Na osteologickém materiálu vyzvednutém z objektů, zejména však z jámek, je patrná náhlá změna jídelníčku, rovněž signalizující příchod nových osadníků.

Bohužel nebylo možné prozkoumat řadu jámek z přelomu 15. a 16. století, jež se nacházely podél památkově chráněné kamenné zdi, uzavírající plochu výzkumu od západu. Po snížení terénu na úroveň založení stavby hrozilo její zřícení. Zeď byla neprodleně fixována betonovým fundamentem, který překryl nedotčené objekty a stal se součástí základů stavby.

Miroslav Šmíd

Literatura

Dokoupilová, M. 1995: Prostějovské Židovské uličky. *Štafeta* 26, 36–38.

Grůzová, L. 2000: Město ve svých začátcích. In: *Prostějov, dějiny města /1/*. Prostějov: Město Prostějov, 50–82.

Resumé

Prostějov (Bez. Prostějov), Koželuhova Straße, Parzellennr. 126/3, 126/4. Mittelalter, Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

PŘEROV (OKR. PŘEROV)

Ul. Havlíčkova, parc. č. 832 – pivovar. Novověk. Město. Záchranný výzkum.

V souvislosti se stavebními pracemi v rámci investiční akce výstavby nové haly stáčíren a skladu pivovaru Zubr, a. s., byl v měsících březnu a dubnu 2010 proveden archeologický dohled zemních prací předmětné stavby, který uskutečnili pracovníci Archaia Olomouc, o. p. s. Archeologický dohled probíhal postupně v součinnosti s průběhem zemních prací souvisejících s realizací objektu haly stáčíren a skladu pivovaru Zubr, a. s., ve dvorním traktu areálu pivovaru na parc. č. 832. Stavba je situována na levém břehu řeky Bečvy v uliční linii ul. Havlíčkovy.

Západní výkop základového pasu stáčírny a skladu zachytil linii masivního základu z neřádkovaného travertinu zapaštěného do jílovité podložní vrstvy v zaměřené úrovni 208,95 m n. m. Charakter vrstev nacházejících se nad jílovitým podložím jihozápadně od travertinového základu odpovídá požáru a destrukci nadzemní části objektu. Následně byla provedena terénní nivelace prostoru. Z vyrovnávací vrstvy bylo odebráno menší množství zlomků keramiky z 19. a 20. století. Svrchní úpravu tvoří zpevněná plocha z asfaltbetonu. Situace zdokumentována severovýchodně od travertinového základu nad jílovitým podložím, s mělce zahloubenými kůlovými jámami, s největší pravděpodobností potvrzuje existenci průmyslové pece. Destrukce tohoto objektu je kryta stavební vyrovnávkou a asfaltbetonovou deskou.

Z nálezové situace a vyzvorkovaného materiálu lze, s ohledem na písemné zprávy a dobové mapové podklady, soudit, že se jedná o výsek základů chladiče piva

Obr. 61. Prostějov – zámek. Pohled na nádvoří s patkami arkád.
Abb. 61. Prostějov – Schloß. Der Gesamtblick auf den Schloßhof mit den Arkadensockeln.